

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 118/09

בפני :
כבוד השופט א' א' לוי
כבוד השופט א' גרוניס
כבוד השופט י' דנציגר

העותרים :
1. סהר מזרחי
2. א.מ.נ. הסעדות בע"מ
3. כרם ענבים - חברת השקעות במזון בע"מ
4. בורגר'ס בר מיטל בע"מ
5. דוד קלדרון
6. חיים עגימי
7. יאיר בורגר'ס בר בע"מ

נגד

המשיבות :
1. מועצת הרבנות הראשית
2. המועצה הדתית ירושלים

עתירה למתן צו על-תנאי ולצו ביניים

תאריך הישיבה : כ"ד בתשרי התש"ע (12.10.09)

בשם העותרים : עו"ד איתן להמן

בשם המשיבה 1 : עו"ד אבינעם סגל-אלעד
בשם המשיבה 2 : אין התייצבות

פסק-דין

השופט א' גרוניס:

1. בפנינו עתירה למתן צו על תנאי, בה מתבקשים סעדים שונים נגד המשיבות, והכל בהקשר לתעודות כשרות שלא הוצאו על ידי המשיבות.

2. העותר 1 (להלן - העותר) הינו הבעלים והמנהל של גוף כשרות המתקרא "תפארת הכשרות - כתר הכשרות" (להלן - תפארת הכשרות). גוף זה עוסק במתן

תעודות הכשר "למהדרין מן המהדרין" למסעדות, דוכני אוכל וכדומה. בעתירה נטען, ובהדגשה, כי תעודת הכשר מטעם תפארת הכשרות ניתנת רק למקומות המחזיקים תעודת הכשר מטעם גופים המוסמכים ליתן תעודת הכשר לפי סעיף 2 לחוק איסור הונאה בכשרות, התשמ"ג-1983 (להלן - חוק איסור הונאה בכשרות). העותרים 2-7 הם עסקים או בעלי עסקים המחזיקים תעודת הכשר מטעם תפארת הכשרות, בנוסף לתעודה כאמור מטעם הרבנות הראשית לישראל (להלן - הרבנות הראשית). המשיבה 1 היא מועצת הרבנות הראשית. המשיבה 2 היא המועצה הדתית בירושלים (להלן - המועצה הדתית), והיא הגוף הממונה מטעם הרבנות הראשית על מתן תעודות הכשר בירושלים. בעתירה נטען, כי המשיבות החלו לפעול נגד העותר ונגד תפארת הכשרות באופנים שונים. מדובר בעיקר בפעולות משני סוגים: האחד, פרסומים לפיהם רמת הכשרות במקומות בהם ניתנת תעודת הכשר על ידי תפארת הכשרות היא ירודה וכן כי העותר פועל בניגוד לחוק איסור הונאה בכשרות; השני, התניית מתן תעודת הכשר מטעם הרבנות הראשית בהסרת התעודה הניתנת על ידי תפארת הכשרות. לפי הנטען בעתירה, גורמים מטעם המועצה הדתית הזהירו בעלי עסקים כי אם יוסיפו להציג תעודת הכשר מטעם תפארת הכשרות תישלל מהם תעודת ההכשר של הרבנות הראשית. נטען, כי בחלק מהמקרים מומש האיום ותעודת ההכשר מטעם הרבנות הראשית לא חודשה לבתי עסק שסירבו להפסיק את ההתקשרות עם תפארת הכשרות. כמו כן נטען, כי המועצה הדתית החלה להחתים בעלי עסקים להם היא מעניקה הכשר על חוזה לפיו הם לא יציגו תעודת הכשר מטעם גוף כשרות נוסף, אלא בהסכמת הרבנות הראשית ובאישורה בכתב.

3. בעתירה נטען, כי התנהלותן של המשיבות והשיקולים אותם הן שוקלות חורגים מהמתחם אותו התווה חוק איסור הונאה בכשרות. לטענת העותרים, תעודת ההכשר "למהדרין מן המהדרין" הניתנת על ידי תפארת הכשרות באה בנוסף לתעודת ההכשר הבסיסית הניתנת על ידי הרבנות הראשית, ולא כתחליף לה. משכך, הענקת התעודות על ידי תפארת הכשרות אינה עומדת בסתירה להוראות חוק איסור הונאה בכשרות. נטען, כי המטרה למנוע מתן הכשר מהודר בנוסף לזה הניתן על ידי הרבנות הראשית, הינה שיקול זר לחוק איסור ההונאה בכשרות. העותרים מוסיפים, כי גופים רבים מעניקים תעודות הכשר מהודרות, לצד הכשרות הבסיסית מטעם הרבנות או אף בלעדיה, ונגדם לא נוקטת הרבנות הראשית צעדים. מטעמים אלו, התבקש צו על תנאי שיורה למשיבות לבוא וליתן טעם מדוע לא יחדלו מן הפרסומים לפיהם פועל העותר בניגוד לחוק איסור הונאה בכשרות; מדוע לא יודיעו כי אין פגם בתעודות שניתנו על ידי העותר; מדוע לא יבטלו את החוזים החדשים הכוללים התחייבות שלא להציג תעודת הכשר נוספת אלא באישור הרבנות הראשית ומדוע לא יחדשו את תעודות ההכשר של בעלי העסק העובדים עם תפארת הכשרות.

4. המשיבות טוענות כי דין העתירה להידחות, הן מטעמי סף והן לגופה. לטענת המשיבות, בניגוד לנטען בעתירה ניתנות תעודות הכשר מטעם תפארת הכשרות גם למסעדות בהן לא הייתה השגחה של הרבנות הראשית או של גוף אחר המוסמך ליתן תעודת הכשר לפי סעיף 2 לחוק איסור הונאה בכשרות. המשיבה 1 הוסיפה, כי היא פועלת באופן שיטתי נגד בתי עסק המציגים תעודת הכשר מטעם גופים שאינם מנויים בסעיף 2 לחוק איסור הונאה בכשרות בלבד. עוד נטען, כי על אף שתעודות הכשרות הניתנות על ידי העותר מתהדרות בתואר "למהדרין מן המהדרין", למעשה לא מתבצעת השגחה אפקטיבית כלשהי מטעם תפארת הכשרות. המשיבה 1 מוסרת, כי ביום 18.12.07 דנה ועדת הכשרות הארצית של הרבנות הראשית בתופעה של הצגת תעודות הכשר למהדרין מטעם גופים שונים, בעוד שבפועל רמת הכשרות אינה מהודרת. בהחלטת ועדת הכשרות נקבע, כי "תה[א] זו עילה ראויה להסיר את תעודת ההכשר מטעם הרבנות המקומית לבית אוכל אשר פועל כדלעיל וזאת בגין הטעית הציבור וחוסר הנאמנות שבדבר ובלבד שתינתן התראה לפני כן" (מש/2). המשיבה 1 מוסיפה ומפרטת את הראיות השונות התומכות, לגישתה, בממצא לפיו ההשגחה מטעם תפארת הכשרות אינה מהודרת ואף למטה מכך. העותר, בתגובה לתגובת המשיבה, מכחיש טענות אלו.

5. דעתנו היא שיש לדחות את העתירה. השאלה אילו שיקולים רשאית הרבנות הראשית, או גוף אחר מאלו המנויים בסעיף 2 לחוק איסור הונאה בכשרות, לשקול בהחליטם אם ליתן תעודת הכשר נדונה לא מעט בפסיקה. סעיף 11 לחוק איסור הונאה בכשרות קובע, כי "במתן תעודת הכשר יתחשב הרב בדיני כשרות בלבד". נקבע, כי בגדר שיקולי הכשרות נכללים שיקולים הנוגעים ל"גרעין הקשה" של דיני הכשרות בלבד (בג"ץ 465/89 רסקין נ' המועצה הדתית ירושלים, פ"ד מד(2) 673 (1990); בג"ץ 7203/00 מעדני אביב אוסובלנסקי נ' מועצת הרבנות הראשית, פ"ד נו(2) 196 (2001)). תחימת השיקולים הנכללים ב"גרעין הקשה" של דיני הכשרות אינה תמיד קלה (ראו למשל, חילוקי הדעות בין חברי ההרכב בבג"ץ 7471/05 בלדי בע"מ נ' מועצת הרבנות הראשית לישראל (טרם פורסם, 20.6.07)). שיקול לגיטימי נוסף שרשאית הרבנות הראשית לשקול הינו מניעת הטעיה של הציבור בנוגע לכשרות. בגדר שיקול אחרון זה, רשאית הרבנות הראשית לסרב ליתן הכשר למקומות או למוצרים כשרים, כאשר בנסיבות העניין קיים חשש סביר כי מתן ההכשר יגרום לציבור לחשוב בטעות כי הכשרות משתרעת גם על מקומות או מוצרים שאינם כשרים (בג"ץ 22/91 אורלי ש. 1985 בע"מ נ' הרב הראשי ליבנה, פ"ד מה(3) 817 (1991); בג"ץ 351/04 מלון פלס בע"מ נ' הרבנות הראשית, המועצה הדתית נתניה, פ"ד נט(2) 433 (2004)). השיקול של

מניעת הטעיית הציבור מכיל, לדעתנו, גם מניעת הטעיה בנוגע לרמת הכשרות הנוהגת במקום מסוים, ולא רק מניעת מצב בו מקום שאינו כשר יוצג ככשר. כמו כן, רשאית הרבנות הראשית להביא בחשבון הטעיה העלולה להיווצר על ידי פעולה של גורמים אחרים ולנסות למנוע אותה. זאת, בין היתר, על דרך התניית מתן תעודת ההכשר מטעמה בהסרת הטעיה, כאשר הדבר מצוי בשליטת בעל העסק.

6. במקרה שבפנינו טוענות המשיבות, כי תעודת ההכשר מטעם תפארת הכשרות יוצרת מצג לפיו מתקיימת בבית האוכל השגחה קפדנית, מעבר לסטנדרט הנהוג במערכת הכשרות הרגילה של הרבנות. מצג זה, כך נטען, מנוגד למציאות. המשיבה 1 פירטה את הממצאים שהובילו אותה למסקנות אלו. בין היתר, מדובר על הודעות שנגבו, תחת אזהרה, מבעלי מסעדות ומעובדים במקומות שקיבלו בעבר הכשר מטעם תפארת הכשרות. עיינו גם בתגובת העותרים לטענות האמורות. בסופו של יום שוכנענו כי הממצא העובדתי עליו נסמכות המשיבות מבוסס על תשתית ראייתית איתנה דיה, לפי "מבחן הראיה המינהלית". משזו מסקנתנו, מקובל עלינו כי המשיבות היו רשאיות להתנות את מתן תעודת ההכשר מטעמן בהסרת התעודה הניתנת על ידי תפארת הכשרות.

7. בטרם סיום, נבקש להוסיף שתי הערות: אחת, פסק דיננו זה ניתן על רקע הקביעה לפיה אין מקום להתערב במסקנת המשיבות, כי תעודת הכשרות הניתנת על ידי תפארת הכשרות גורמת להטעיית הציבור. אין אנו מתייחסים לשאלה האם רשאית הרבנות הראשית לפעול נגד התופעה של מתן תעודות הכשר מטעם גופים שאינם מנויים בסעיף 2 לחוק איסור הונאה בכשרות, כאשר אין ממצא בדבר חשש להטעיה. משכך, אין אנו מביעים עמדה בשאלה האם הדרישה מבעלי עסקים לחתום על התחייבות כי לא יציגו תעודת הכשר מטעם גוף כלשהו אלא באישור הרבנות הראשית, הינה לגיטימית. שנית, בעתירה נטען כי המשיבות נוקטות הפליה פסולה, באשר הן אוכפות את הוראות חוק איסור הונאה בכשרות כלפי גופים מסוימים בלבד. הטענות הושמעו בעיקר ביחס לתופעה של מתן תעודת הכשר על ידי גוף פרטי, בשעה שלא ניתן הכשר על ידי גוף המנוי בסעיף 2 לחוק איסור הונאה בכשרות. נוכח מסקנתנו כי הבעייתיות בהצגת התעודות הניתנות על ידי תפארת הכשרות שונה היא, אין מקום להתייחס לטענות אלה. לא הונח בסיס לטענת הפליה בנוגע לאכיפת האיסור על הטעיה הנובעת מהצגת מצג של כשרות למהדרין, בעוד שבפועל אין המצב כך. בכך אין כדי למנוע העלאת טענה מסוג זה בעתיד, ככל שתהא עילה לכך.

8. העתירה נדחית. בנסיבות העניין לא ייעשה צו להוצאות.

ניתן היום, כ"ו בתשרי התש"ע (14.10.09).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט